

**BREZ
DENARJA
PREŽIVIŠ,
BREZ DOMIŠ-
LJIJE PA
NIKAKOR**
str. 2

**SVETIMO
POKOJNE
DUŠE**
str. 3

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 6. novembra 1997 ☉ Leto VII, št. 22

Pet let televizijske oddaje Slovenski utrinki

ČE NI DOGODKOV V PORABJU, JIH POIŠČEMO ČEZ MEJO

Zgolj tisti, ki nas nekatere stvari zanimajo tudi statistično, toda ne zaradi statistike ampak vsebine, smo se spomnili, da je bilo 10. oktobra natančno pet let od tedaj, ko je madžarska televizija predvajala prvo samostojno narodnostno oddajo Slovenski utrinki.

Pot k Slovenskim utrinkom se je začela po tem, ko so takoiimenovane južnoslovenske narodnosti na Madžarskem, (Hrvati, Slovenci in Srbi) ustanovile samostojne organizacije in prenesle osnovne dejavnosti v svoja okolja. Prvi sad teh sprememb na informativnem področju je naš časnik Porabje, ki zdaj že nosi letnico sedem, drugi so se zgodili Slovenski utrinki, priprave na prvo slovensko narodnostno radijsko postajo so prešle v stopnjo uredniškega. Mora se zgoditi nekaj zelo nepredvidljivega, da se prihodnje leto ne bo oglasila slovenska radijska beseda iz Monoštra.

Vmimo se k Slovenskim utrinkom, ki v vsebinski podobi nastajajo pretežno v Porabju, če zmanjka dogodkov in še iz katerega vzroka, se sodelavki, urednica Vjolicca Dončec in novinarka Andreja Kovač, s snemalcem odpravita na Goričko in dalje v Slovenijo. Zmeraj ne samo zato, ker bi bilo premalo domačih tem, ampak za-

radi skupnih prireditelj, s katerimi tudi na Goričkem, v Prekmurju ali v Sloveniji zaznamujejo sodelovanje ob meji. Za tehnično plat oddaje skrbi sombotelski studio, od koder so tehnični sodelavci in kjer dajejo Slovenskim utrinkom dokončno, televizijsko podobo.

Ne samo zaradi tehnološke zahtevnosti ampak tudi zavoljo medijske možnosti imajo televizijske oddaje večplastno vlogo, tako za manjšino kot za siceršnji informativni prostor. Eno je, kar bi pokazala stroga znanstvena analiza oddaje, drugo bi bila anketa gledalcev in tretje pogled novinarja, ki spremlja rezultate dela svojih kolegic in

kolegov. Za "tretje" podpisujem, da so Slovenski utrinki postali zanimiva in, za okoliščine, v katerih nastajajo, pri čemer mislim na ves razpon dogajanj in narodnostnega življenja, nepogrešljiva televizijska oddaja za in o porabskih Slovencih. To drugo zagotavlja ne preveč toga ampak vsebinska dvojezičnost, ki omogoča spremljanje oddaje gledalcem z znanjem samo slovenskega ali samo madžarskega jezika; tako na Madžarskem kakor v Sloveniji.

Za porabske Slovence pomembno potezo se je odločila Televizija Slovenija, ki že nekaj let na prvem in drugem programu predvaja Slovenske

utrinke, podobno kot oddajo Dober dan, Koroška! o življenju slovenske manjšine v Avstriji. S predvajanjem Slovenskih utrinkov na obeh programih nacionalne televizije so gledalci v Sloveniji vsaj deloma seznanjeni z razmerami v Porabju. Sodelavci Slovenskih utrinkov se imajo večkrat priložnost prepričati, da so njihove oddaje gledane v Sloveniji, ker jih gledalci sprašujejo še o drugih temah in dogodkih. Slovenski utrinki so dvakrat mesečno po petindvajset minut, čeprav je takoj v začetku ponudila televizija možnost, da bi bila oddaja vsak teden. Takratna odločitev, da bo oddaja dvakrat in ne štiri-

krat, se je glede na tedanji in sedanji narodnostni utrip pokazala za umestno. Že zdaj se morajo potruditi, da je v oddaji večje število dovolj zanimivega, pri tedenskih oddajah jim to ne bi uspelo. Seveda to ne pomeni, da v naslednjih letih, če bo postala dinamika dogajanja živahnija, ne bi razmišljali o tedenskih oddajah. Nekaj tveganja je potrebno povsod in enako tudi v informiranju.

Zlasti zato, ker je vloga Slovenskih utrinkov mnogo širša, kot zgolj v posredovanju informacij. Televizijski medij s svojimi možnostmi vzpodbuja delo in razvoj kulturnih skupin, z dokumentarnimi prispevki ohranja dela in opravila, ki sicer izginjajo iz vsakdanjega življenja. Tudi časopis ima to vlogo, vendar je televizija v prednosti zavoljo slike in besede ali petja in glasbe. Sozvočje med informiranjem, ki temelji na dogodkih in prireditvah, in iskanje z narodnostjo in prostorom povezanih turističnih, etnografskih, zgodovinskih, narodopisnih in drugih tem in pomembnih posameznikov oziroma osebnosti, je tista višja kakovost in medijska celovitost Slovenskih utrinkov in sleherno, njim enake ali podobne oddaje, nekaj, česar drugi mediji nimajo.

(se nadaljuje na str. 2)

Pogovor z Acetom Mermoljo, predsednikom Zveze slovenskih kulturnih društev v Italiji

BREZ DENARJA PREŽIVIŠ, BREZ DOMIŠLJIJE PA NIKAKOR

- Gospod Mermoljo, počasi se izteka srečanje zamejskih Slovencev v okviru Gostinsko-turističnega sejma Gost Tur v Mariboru. Na okrogli mizi ste bili kar precej kritični, zakaj?

Avstrija in Italija deželi z bogato turistično ponudbo, kjer Slovenci odigravajo določeno vlogo, ne samo na kulturnem področju, ampak tudi kot udeleženci v gospodarstvu. Mislim, da je nespametno, da se

bodo v sklopu velikih narodov neke vrste manjšine, srečevali se bodo z istimi problemi, s kakršnimi se sedaj srečujemo mi kot pripadniki slovenske manjšine. Zato je zdaj, ko vstopamo v Evropo, bistveno, da se jasno opredelimo, kakšno Evropo hočemo. Mi kot manjšinci ne želimo le gospodarske Evrope, ampak si želimo Evropo, kjer bodo naglašene tudi kulturne razlike in možnosti. Skratka, naša vizija Evrope je v kulturi sožitja, v nasprotju s tem, kar je bila naša celina nekoč: Evropa nacij, ko se je, recimo, nek narod opredeljeval kot nekaj proti drugemu narodu... Vsi skupaj se moramo zavedati, da bomo majhni narodi vsekar manjšina v veliki skupnosti, in ko bo Evropa začela zaznavati manjšinsko vprašanje kot pomembno vprašanje, kot vrednoto, bodo imele tudi majhne države veliko večje možnosti, kot jih lahko imajo danes, ko se srečujejo z neizprosno konkurenco močnih, ki te mimogrede "pohopsajo".

- Kako vi kot zamejski slovenski pesnik in pisatelj doživljate današnji čas, ki ni ravno naklonjen kulturi?

- Jaz osebno ne občutim tega problema kot neko posebno stisko. Tudi sam sem se zavedal in sprejel, da bodo gospodarski razlogi ob osamosvajanju Slovenije močnejši kot razlogi kulture, vendar zdaj je čas, da se začnejo te zadeve uravnovati, uravnovešati. Tudi neko divje gospodarstvo, ki nima za sabo kulture, ne prinese nič dobrega. Hitro bogatenje brez kulture odzadja je kratkovidna prihodnost. V širokem antropološkem pomenu besede je gospodarstvo le eden izmed izrazov človeške kulture. V današnjem svetu kratko malo ne preživiš brez fanzije v nobenem smislu besede. Preživiš brez denarja, brez domišljije pa ne.

- To pomeni, da redno pišete...

- Ja, seveda.

Francek Mukič

- Bolj kot kritičen, sem bil realist v tem smislu, da ima Slovenija težave glede manjšin. Čeprav je sprejela neko načelno resolucijo v Državnem zboru, ima sedaj precej težav, kako naj to resolucijo konkretno uresniči. Zavedati se je treba, kot sem poudaril tudi na okrogli mizi, da v evropskih integracijskih procesih lahko manjšine odigrajo precej pozitivno vlogo. Zaradi tega ne bi smeli ves čas govoriti v zvezi z zamejskimi Slovenci o podpori, ampak o investiciji. Zamejci smo vendarle sestavni del slovenskega naroda, ki se bo - če bomo stvar pravilno izkoristili - razširil preko meja Republike Slovenije. Vse možnosti bi morali izkoristiti na področju gospodarstva, kulture, turizma, ki bi lahko bile po eni strani koristne za manjšince, lahko pa bi prišle prav tudi Sloveniji. Mislim, da je tudi sejma Gost Tur, čeprav gre "samo" za promocijo, samo za trenutek, lahko začetek nekega daljšega, globljega pogovora o sodelovanju tudi na tistih področjih, ki do zdaj niso bila običajna, recimo gostinstvo in turizem. Konec koncev sta

ločujemo in razpršujemo sile, predvsem pa izkušnje. - Tudi porabski Slovenci, najmanjši med slovenskimi manjšinci se vse bolj zavedamo, da brez zavestnega razvoja gospodarstva tudi narodnostna kultura ne more zacveteti v polnem razmahu. Zdaj, ko je pred kratkim v Italiji šla v stečaj neka slovenska banka, je to hudo prizadelo tudi tamkajšnjo slovensko narodno skupnost, kajne?

- Nedvomno smo doživeli v našem delu zamejstva hud gospodarski pretres, in je povsem jasno, da nobena etnična ali narodna skupnost na svetu ne uspeva, če ne uspeva tudi gospodarsko... Konec koncev ravno zavoljo tega vidika ne uspejajo recimo Indijanci v Ameriki...

- Kakšno prihodnost imajo majhni narodi kot je slovenski s še manjšimi narodnimi skupnostmi v zamejstvu? Ena od bistvenih značilnosti unije je vsekakor težnja po unificiranju, združevanju. Ni pri tem velikih nevarnosti za majhne narodne skupnosti?

- Nedvomno obstaja neka nevarnost. Majhni narodi

Ob Dnevu mrtvih

V SÁRVÁRU VZORNO SKRBIJO ZA POMNIKE IZ II. SVETOVNE VOJNE

V sárvársko taborišče so leta 1942 iz petih vasi sedanje lendavske občine odpeljali 589 Slovencev. V domače kraje se jih ni vrnilo 37. Njihovi grobovi so na posebnem delu sár-

minskih ploščah na nekdanjem taborišču. Kot lani in prejšnja leta, je prvi položil vence slovenski veleposlanik na Madžarskem Ferenc Hajós, v delegaciji so bili tudi predstavniki len-

várskega pokopališča, skupaj z umrlimi iz ostalih republik nekdanje Jugoslavije. Teh grobov je mnogo več kot slovenskih.

Zrtve iz nekdanje Jugoslavije imajo spominsko obeležje na sárvárskem pokopališču od leta 1972, spominsko ploščo na nekdanjem taborišču pa so odkrili leta 1995.

Tudi ob letošnjem Dnevu mrtvih so položili vence in prižgali sveče tako ob spominskem obeležju na pokopališču kot pri spo-

gdavke občine in mestne občine Sárvár. Za spominska obeležja vzorno skrbi mestna občina Sárvár, s katero ima dobre stike občina Lendava.

Čeprav toliko let po vojni, je prav, da se spomnimo nesmislov in krutosti, ki so se godili med drugo svetovno vojno tudi na tem prostoru. Tudi zato, ker so bili žrtve nedolžni ljudje, ne glede na jezikovno ali versko pripadnost.

eR

Pet let televizijske oddaje Slovenski utrinki (nadaljevanje s 1. str.)

Vendar so Slovenski utrinki, kar se tiče narodnostno političnega položaja manjšine, premalo. Sodobni mediji, med katerimi sodi televizijski v sam vrh, morajo zagotavljati narodnostim prisotnost tudi v drugih oddajah, ob dogodkih, ki sodijo med najpomembnejše, pa v najbolj gledanih dnevnikih oddajah. Madžarska državna televizija, ki ji je ostal samo prvi program, poizkuša še kar uspešno krmariti med oddajami tipa Slovenski utrinki in spro-

nim obveščanjem o pomembnih dogodkih.

Ob vsem teoriziranju pa je za avtorje Slovenskih utrinkov največje priznanje, da imajo oddajo v Porabju za svojo, da jo gledajo tudi na ostalih območjih države in v Sloveniji. Pet let ni dosti, v življenju človeka zgolj obdobje za otroški vrtec, za Slovenske utrinke sem za ta čas prepričan, da že sedijo v fakultetni predavalnici. Čestitamo tudi iz uredništva Porabja!

eR

SVETIMO POKOJNE DÜŠE

Na vsisvecovo vsakša živa düša sveti svoje pokojne. Ne šte se, če je stoj katoličan ali je kalavin, te den drži. Cintorge se napunijo z lidami, grobi se okinčajo. Ka drugo že leko dejemo za pokojne, kak cejlo leto opravlamo grobe, Boga molimo za niji pa je na leto gnauk svetimo. Vsakši se tröjdi, naj vse lepše, bogato okinčene grobe napravi na te den. Istino, ka se nisterni samo te den spaumnijo, ka majo nekakoga na cintori. Njij je menja.

Sto kak sveti gnesden, kak so svetili lidge prvin svoje pokojne, o tejm sam spitauala par žen v razni vasnicaj.

Šabjanin (Konkolič) Sidak z Verice: "Na vsisvecovo bi v rosagi sve-tek mogo biti, nej bi smeli delati. Tau bi mogo biti največji svetek. Vsakša düša ma nekakoga pokojnoga pokopanoga. Najbola lagvo je tistim, steri daleč živejo od svoji grobov. Grobe že pred svetkom vred dejemo, goraokapamo, zimške rauže posadimo. Prejšnji den, ali na vsisvecovo - kak zdaj, ka so mrazi - grobe okinčamo z vsisvecovi rauži, venci. Sto mora, tisti sam pauva te rauže. Zdaj, ka so tej mrazi, smo je redno mogli pokrivati. Par dni nazaj sam je dola-zrežjala pa na toplo djala, naj bomlacke tü vöoc-vetejo.

Na vsisvecovo na vesi ne delamo, k meši demo pa na cintor. Svejče vožigamo na grobe, Boga molimo za svoje pa za vse pokojne. Prvin je takšna šega bila, ka smo večer düšam kröj pa vodau nalekli. Če je düša lačna, ma kröj, če žedna, ma vodau."

Šporan (Zavec) Nanek s Števanovec: "Te sve-tek smo furt fejs držali. Takšoga človeka vejn ranč nejga, steri bi nej emo kakšno žlato pokopano. Na te den vsakši vred vze-ma svoje grobe. Prvin je v cerkvi zazrankoma meša bila, popoldneva večernica pa te za mrtve spomin. Po tistom smo šli na cintor svejče vožigat. Gnes več

litanije nejga, dveje meše so. Zazranka za mešov nese-mo na grobe rauže pa vence. Svejče že tü vožemo. Popodneva za mešov vcejlak do večera smo pá na cintori s cejlo držinov. Mlajši s svojo držinov na te den tü domau pridejo.

Davnik smo pa takšno šego držali, ka smo z makom potrdjane repove zaunitje spekli pa smo s posanco vodau na nauč düšam nalekli."

Šauštarstji (Korpič) Margit iz Slovenske vesi: "Vsisvecovi svetek je nagnauk lejpi pa žalosten den. Na graubišči mamu svoje stariše, stare stariše, dja pa brata tö. Furt pravim, ka na stare starše tö ne smejmo pozabiti, vej so nam pa oni sprajli, od njij smo erbali tau zemlau, gde gnes naš ram stodji. Prva dni oktobra že grobe vred dejemo, križe scistimo. Cejlo leto delamo s krizantenom, naj na te den lejpe bejle rauže leko nesemo na grobe. Tak pravijo, ka več vala krizantem, če človek sam pripauva. Na vsisvecovo zdaj, ka je mraz, mo prvin k meši šli, po tistim mo nesli vence, rauže na graubišče. Vence prejšnji den na gotovo napravimo. Za obedom mo znauvič nazaj šli. Večer, gda kmica grata, te je sploj lejpo graubišče. Cejla ves, tak stari, kak mladi, vsi demo na graubišče. Vsakši na tiama stodji pri svojom graubi,

Boga moli, svejče vužiga pa se spominja na svoje pokojne.

Za vsisvecovo nauč držimo štje eno šego. Repove pogaçe spečem pa večer na sto nalečem z glaž vinom, pokojnim düšam. Vejmo, ka tau nika ne vala pa dunok držimo."

Djauklina (Sukič) Ema iz Sakalovec: "Tistoga ipa, gda sam eške doma pri starišaj bila, smo nej tak na veliko držali, lüstvo je srmaško bilau. Ne vardjem, ka bi stoj vence plejo. Samo smo te indašnje vsisvecove rauže meli, takšni krizantenov kak gnes, nej bilau. Papimate rauže smo naredili doma. Na grobe smo kaulek brojco zbadali pa papirnate rauže kaulek sklali. Tak smo grob naredili, kak če bi vejnac spletjani bijo. Tistoga ipa smo na en grob eno svejčo vožgali, ena düša, ena svejča.

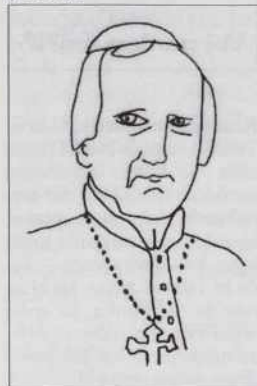
Zadvečarkoma je večernica bila na graubišči pa večer znauvič, tau je bila večernica cejli svetcov. Lüstvo je stanilo pri velkom križi, Boga molilo pa svejčo vožgalo.

Zdaj je pa zazrankoma meša. Steri žive rauže majo, tisti po meši nesejo na graubišče, ka zdaj ovak stodji v pau dvej vöri

Štenjé

SLOMŠEK - KOŠIČ

Gospaud Slomšek i Košič sta živejla v začetki 19. stoletja. Anton Martin Slomšek so mrlj pred 135-imi (1862) lejtimi, Jožef Košič pa pred 130 lejtimi (1867).

Gospaud Slomšek so se naradudili lejta 1800 na slovenskom Stajerskom, gospaud Košič pa 1788 v našoj Slovenskoj okroglini. Badva sta se včila za dühovnika, pa badva sta pisala knige tö.

Anton Martin Slomšek so püšpek gratali, pa so slovensko püšpekijo iz St. Andraža prejk prinesli v Maribor (1859). Tam so mrlj tö (1862).

Püšpek Slomšek so 1842-oga leta v Celji vödali knige "Blaže in Nežica v nedeljski šoli". Te knige so šteli naš gospaud Košič, pa so uni v Kermedini vödali edne takše knige: "Zobriszani Szlouen i Szlouenka med Mürou i Rábou."

Gospaud Košič so dosta

vse prejkspisali iz Slomškove knige. Na priliko: **Slomšek:**

"Per setvi mora sonze sjati, de se da lepo orati,... Naj tudi setvo pohleven deshek pomozhi, se bo hitro oselenila. Rodoviten desh na rasloshen nauk so solse is ginjenega serza. Misli, da bi te tudi smes posilile." (Uvod V-VI)

Košič: "Pokedob bi na posejano semen potrejbno bilo sunce, záto so v šouli dobre voule budouči vnuoga pripovedávali (t.j. dühovnik) uučnikom za smej. - Sedábo naj hitro zeleni, more dešč pomočti; záto so tak prijázni i z-srca gučali, da so z gingavih src včási tudi skuzé - rodovita ulaga - umes posilile." (str. 13-14.)

Od Slomškega je Košič prejkspiso "szillabizavanye" (szóttagolás) tö:

"Ajja. - Sto ajja? dejte, dare njemi lüba mati pöva: ajaj ajaj dejte moje! - Oh kelko mati z-dite-tom trpi, pa kak hüdü materi dejte plačüje? - Ka-sa na-ša pa-ša. - Kasa je za deco pasa, náj bole mlejčna; vrejlo jesti je denok nej dobro.

Bob v-stej-no me-ta-ti. - Stejne se bob ne prime; tak se ne prime návuk okorne decé. - Prázno slamo mlátiiti, pa ništerne mlájše učiti, je vseedno." ptt.

Marija Kozar

je raužen vejnec na graubišči po tistom pa litanija vsisvecov. Potejm vsakši dé k svojimi grobi Boga molit pa svejče vužigat. Če pa stoj oblübi, ka de za svoje pokojne Boga molo, te po vsisvecovom osem dni, vsakši den mora titi na graubišče. Pri velkom križi mora zmoliti en Jaz vördjem pa en Oče naš. Moli-tev pa mora gora aldüvati za pokojne, če so v porgatoriuma, te odslaubod dobijo, leko v nebo pridejo. Nisterni eške držimo eno staro šego, ka smo prejk vzeli od starišov. Na vsisvecovo prejk nauči raje makove bejkline pa posanco vode mamu na stauli pokojnim düšam.

Prvin so v paunauči zvonili. Tau prej zatok, ka so düše

k meši šle. Naša pokojna mati (tašča) so mi večkrat pripovedjali eno staro zgodbo. Enoj materi je kaulek devet-deset lejta stara deklčina mrla. Trmo dosta je djaukala. Gnauk si je tak mislila, ka go v paunauči, gda düše k meši dejo, počaka v cerkvi pri svečanji vodej. Düše so vse šle, stere so v tistoj vesi mrle, samo njeno (h)čer nej bilau. Ona je najzar išla, dvej kante vode je nesla. Gda go je mati spoznala, te go je etak pitala: 'Dja, mojo libleno dejte, zakoj si ti naj-slednja, zakoj neseš tau žmečavo.' 'Mati, tau zatok moram nositi, ka so tau vse vaše skuze,' je prajla düša čeri."

Klara Fodor

OD SLOVENIJE...

Drnovšek v Haagu

Slovenski premier Janez Drnovšek se je v Haagu ob evropskem srečanju trilateralne komisije srečal s predsednikom Evropske komisije Jacquesom Santerjem. Le-ta je slovenskemu premieru zagotovil, da nihče ne spodbija kandidature Slovenije za vstop v EU in da se večina držav članic strinja s formulo 5+1, le nekaj se jih zavzema za širitev pristopa. Santer je ponovil stališče komisije, da bo pri izboru kandidatke za širitev Evropske unija upoštevala tri kriterije (politične, ekonomske in harmonizacijo zakonodaje) in da bo ocenjevala vsako državo po njenih dosežkih.

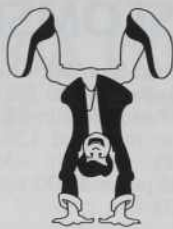
Borštnikovo srečanje

S slavnostno podelitvijo nagrad in Borštnikovega prstana se je v soboto, 26. oktobra - na dan slovenskega igralca - končalo letošnje, že 32. Borštnikovo srečanje. Nagrade, o katerih se je odločala strokovna žirija v sestavi Ignacija Friedl, Blaž Lukan in Jernej Novak, je podelil predsednik sveta Rudi Seligo. Borštnikov prstan je letos prejela igralka Iva Zupančič. Veliko nagrado Borštnikovega srečanja so namenili predstavi Williama Shakespeara Ukročena tmmoglavka v režiji Janusza Kice in izvedbi Slovenskega ljudskega gledališča iz Celja.

7,1 odstotka brezposelnih

Statistični urad Republike Slovenije je predstavil prve rezultate ankete o delovni sili za obdobje od letošnjega aprila do junija, ki jo opravlja v skladu z navodili in opredelitvami Mednarodne organizacije za delo in Statističnega urada Evropske unije. Po prvih rezultatih ankete, ki je edini vir mednarodno primerljivih podatkov o aktivnem prebivalstvu, zaposlenosti in brezposelnosti, je bilo v letošnjem drugem četrtletju v Sloveniji 966 tisoč aktivnih in 669 tisoč neaktivnih prebivalcev. Med aktivnimi prebivalci je bilo 898 tisoč delovno aktivnih in 69 tisoč brezposelnih. Stopnja anketne brezposelnosti je v Sloveniji tako znašala 7,1 odstotka.

Jajjaa?!?

Vej pa don nej?!?

Kraugla milijarda. Gda so Teda Turnera v Meriki pitali, zaka je dau Združenim narodom (ENSZ) za dar eno milijardo dolarov, je pravo, ka zato, ka je milijarda takša lejpa kraugla numara. - *Ej, če bi Turner znau, ka bi za nas že milijonka tō spoj lejpa kraugla numara bila, za njega pa bi tau tak samo drauuni penazge bili!*

Nej kraugle milijarde. Partijski šef Torgyán se je v parlamentu gorproso, ka vogrška vlada (kormány) za leto 1998 samo 1 milijardo forintov ške dati za kompenzacija elektrike tistim, šteri

drago elektriko ne morejo plačati, zmejs pa plus 3,7 milijarde - istina v forintaj - Vogrskomi statističnomi uradi (KSH). - *Leko prej zato, ka do pred volitvami (választások) bole lažali, ka use dobroga pa lejpoga je ta naša vlada dosegnila?*

Sveta istina. En ribič v Sövernim Koreji je v maurdji zgrabno eno 10 centimetrov dugo bejlo morskou aubriko (ribo). Gda so ga pitali, kak je tau mogauče, ka je takšo strašno rejdko ribo zgrabno, je prej pravo - tak je vödala uradna novinarska agencija -, tau se je gvüšno zato zgödilo, ka se je ta rejdka riba prišla poklonit velkomi voditeli Kim Jong Ili za toga volo, ka so njega vöodebrali za glavnoja partijskoga sekretara. - *Sveta istina?*

Lejpa istina pa grda istina. V novinaj smo vidli lejpi kej, kak se predsednik Clinton v Argentini z labdo brsa s hirejšnjim futbolistom Penelom. Tiste kejpce, na šterom je videti, kak so če-

memi Argentinci z gnojmo lüčali Clintonov auto, je v novinaj nej vidati bilau. - *Cenzura je vonječe delo v vonječem kapitalizmi tō.*

Prešteti poštevcevec. Werner Pieper je v Dajčlandi vödau ene knige (Kakademija), štere pišejo o kultumi zgodovini poštevceva. S toga leko zvejmo, ka pred par lejti je vesoljski fligar (úrrepülő) Columbia zato mogo en den prva nazaj priti na Žemlo, ka se jim je pobantivo sronjek... čednjaki so napravilko vözračunali, ka lüstvo na svejti vsakši den "pripauva" eno milijardo kilogramov kraugloga pa nej kraugloga poštevceva. - *Pá milijarda! Pa kakša (káka) milijarda???*

Berkli. Stanley Prusieren v Berkli je nej dugo dävö Nobelovo nagrado za medicino. Njegovu delovno mesto, Kalifornijska univerza (egyetem) in Berkleyu univerza so se ma za njegvo velko delo zavallile s tem, ka so me ponüdile, ka de do konca življenja šenki leko parkiro

pred univerzo. - *Te je zato té velki Berkley tō velki berkli. Rejsan je urejčno biti Nobelovec!*

Roko ti podati, lice küšivati. V Caracasi v Venezueli so takši ostru predpisi, ka če se mladi pari v parkaj duže küšujejo, kak pet sekund, te je policija odpela. - *Éške dobro, ka so policaji tisto nej vidli, ka se po küšüvanji godi, ka te bi v Caracasi nej bilau več milijonov lüdi.*

Tv Zoo (Show). V Srednji Angliji v enom živalskom vrtilmaju nutri napelano televizijo za gorile. Enim opicam se program tak vidi, ka če jim stoj vözakapči televizor, te začnejo skakati pa cviliti, kak če bi zbesnile. V Somboteli so etognauk z bagerom nika kopali pa nevejdoč prejkvrezali en kabel, lidge so pau vöre nej mogli televizijo gledati. - *Če bi vi tisti krabal vidali! Tau nikaney, kak opice cvilijo v Srednji Angliji!*

Fr.M.

Pismo iz Sobote

Pravijo, ka se čüdeži ali čüda več ne godijo. Prej, ka se je vse tou že zdavna zgodilo in ka se čüda rejsan nedo več godila. Če bi name sto pijto, ka si o ton brodin, bi meu dosta toga za povedati. Kak prvo, ge bi si ške kak želo, ka bi se čüda godila ške gnesden. Če bi se godila, te bi si želo, aj se takšo čüdo zgodi, ka bi mi napunilo bukso tak, ka bi jo leko emo za vankiš. Želo bi si tō, ka se po nekšon čüdi enja moj straj pred zobarami. Jako bi si želo, aj naše politike presvejti nekšo čüdo, pa aj že gnouk k pameti pridejo.

Ali, bole si brodin o tej čüdaj, ka si je želen, bole san gvüšen, ka se nekšo takšo čüdo pri nas že godi. Tou mi leko vörvlete, ka se rejsan godi. Poglednite: čüdale več lüdstva je brezi dela in brezi slüžbe, tistomi, ka pravijo plače, tisto je bole miloščina, vsaki den je vse čüdale bole drakše in tak naprej in tak ta dale. Zdaj si pa broдите, kak leko spoj človik ške živi in se oblači in se v zimi segrejvle in kaj pogej in kaj spigej in kak se ške spoj leko tak malo smeje. In tou, vidjite, je velko čüdo. Vseeno, ka je dosta lüdi na cesti in ka je čüdale menje pejnec in ka je vse vražje drago, ške skouz ojdimo kouli oblečeni, lačni smo tō nej pa smejati smo se ške tō nej pozabili. Tou je čüdo! In če leko ške kak tak živimo, te smo rejsan, kak se tomi pravi, čüdežni lidje.

Inda svejta, pa ške gnes tō, se tū pa tan narodi kakšo dejte, stero že jako rano pokaže, ka je dosta, dosta pametnejšo od drugih. Edni že pri trej lejtaj na klavir špilajo cejle koncerte, edni že pri petij lejtaj računajo kak profesori matematike, palik edni pa so pri dvanajstij lejtaj že doktori fizike. Takšnini pravijo, ka so wunderkindi ali čüdežna deca. S takšnimi mlajši se te ponašajo varaši v steraj so se naroudili, njihove države jih kouli po cejljon svejti gonijo pa valijo, ka je tou pač njihovo dejte. Ge pa van pravin, ka so čistak vsi naši mlajši wunderkindi. Naše šoule so gratale tak drage, knjige, irke, güžine, pa

TV ZOO (SHOW)

WUNDERKIND

ške dosta toga, ka je tō čüdo, ka stariške spoj ške majo pejnec za šoulo in ka se te tej naši mlajši rejsan kaj navčijo. Tou, vidite, je tō velko čüdo. Zato bi ge našin pregnjin neka predlago. Vso tou našo deco aj vküp poberejo in jih pelajo po svejti kouli kazat, kakšno velko čüdo znamo mi narediti v Sloveniji, samo če škemo. Te pa aj bou tak kak v cirkusi. Sto ške viditi tej nekaj gezero wunderkindov, aj tou plača, pa te se mogouče vöskopamo iz nevoul, ka jih mamo.

MIKI

Števanovci, 16. oktober. Ekološka komisija madžarskega parlamenta je imela svoje zasedanje v Števanovcih, kjer so med drugim razpravljali tudi o pobudi, da bi Örség in Porabje dobila status narodnega parka. Kot vemo je okrog te pobude precej zmede in nejasnosti, ali bi pomenila pokrajini prednost ali le določene ovire. V tem vprašanju so precej razdvojene tudi porabske slovenske vasi.

NA NJEGA VSIGDAR LEKO RAČUNAMO

Porabski Slovencov je neaj dosta. Ranč zatok je neaj malo delo od generacije do generacije gordržati gezik, kulturo, šege... Tau tū dobro znamo, ka se sami moremo pobrigati za vse tau. Če mo čakali, ka nakak nika za nas napravi, buma se brž zgbimo. Zatok moremo tau tū prevideti, ka smo nej gnaki, ne mislimo si gnako. Geste, steri tak misli, ka vse vreda, vse je tmok lejpo, vse se rejši, samo naj njega njaja na meri. Dapa Baugi vala, ka smo nej vsi takši.

Nika takšo mi je napameti ojdlo, gda sam v Varaši gor poiskala **Lacina Gyöceka**, njegvo ženo **Gyöngyi** pa dva sina, Norbina pa Milana. Tau je pa zatok bilau, ka v tauj maloj držini spoznamo takšoga človeka, steri se drži med tiste, ki ne čakajo na tau, da bi z neba mana doj letejla.

Laci, ti pa tvoja žena sta z G. Senika. Kak sta pa prišla v Varaš?

"Tau bi malo dugo bilau tolmačiti, liki na kratki je tau tak, ka človek, če delo pa držino ma, te si more stanovanje tū iskati. Živela sva najoprvin na Verici pri njeni rodbini. Po tistim sva prišla v Kermedin, ge sam tam emo službo. No, pa te, gda sam delo zgūbo, sva na srečo v Varaši dobila stanovanje, stero sva po tistim kúpila, pa zdaj tūj živeva."

Tak te poznam, ka si sploj rad med Slovenci, sploj rad si doma na G. Seniki. Gda si bio v Kermedini, zdaj pa v Varaši, ti tau ne fali?

"Kermedin, sploj pa Varaš je nej daleč. Človek, če ške, se sreča s svojimi, si najde priliko za tau, da leko guči slovenski," pravi Laci.

"Gda sva v Kermedini živela," pravi Gyöngyi "sva ešče tau delala, ka sva spitalavala, sto je z naše krajine v špitalaj, pa te sva vsakšoga poglednila. S tejm sva tū mela priliko se

srečati z našimi, gučati slovenski."

Se spominjam na tiste cajte, gda smo eške nej meli Slovensko zvezo, depa če je, povejmo, kaj bilau, ti

si že te napona pomagajo. Dugo, dolgo lejt si že "vratar" na slovenskom bali. Pa vsepovedik vaja vidimo, gde se kaj godi.

"Tau je istina. Za slovensko stvar sam ge napona kreda kaj napraviti. Leko me vnoči gor zbidijo, pa stanem pa opravim. Po mojom je tau nika nej zvünrednoga. Tau ge tak mislim, da je naša dužnost. Vsakši leko najde priliko, kak de pomagajo. Ne moremo vsi školnicke pa vönavčeni biti, depa eden prausen človek ranč tak leko pomore, kak stokoli. Ge si etak premišlavam."

Zdaj, ka tūj v Varaši živeta pa vas vogrski jezik kauleg vzema, gda mata priliko slovenski gučati?

Gyöngyi: "Ge tūj v Varaši v kulturom daumi pa v gledališči delam. Tam dela edna Slovenka z Verice rodjena. Z Margitov si müve buma tam slovenski gučive. Z Lacinom doma si tō samo slovenski gučiva."

"Tūj v Varaši je dosta Slovincov," pravi Laci. "Sploj dobro je tau, ka se srečamo. Tau se je ešče nej zgodilo, ka bi ge

Slovincem vogrski kaj povedo. Ge si slovenski zgučavam z njimi. Najlepše je pa, če leko dem domau na G. Senik, gde si z vsakšim slovenski leko zgočim."

Tūj v Varaša večkrat gestejo prireditve za Slovence. Vaja tam gvüšno vidim.

Laci: "Vönjati pa ja neškemo nika nej. Pa največkrat sva nej tak tam kak publika, liki tam pomagava. Zvün toga, če kaj takšo geste na G. Seniki, tam sam tū napona navzauči. Pomagam pri Hanžek Lalini v künji pa ka je potrebno."

Gyöngyi: "Meni je posebe veselje, če v kulturom daumi ali v gledališči geste kakši slovenski program. Rada sam tomi tū, ka tū pa tam me nūcajo za tau tū, ka kakšoj slovenskoj skupini pomagam."

Laci, dostakar sam te že čüla, da si se zgučavo z kakšimi Slovenci iz Slovenije. Tak sam čüla, da ti malo več znaš, kak samo porabsko narečje.

"Osem lejt sam se v šauli vöno slovensčino, pa sam zatok vse nej pozabo. Gnes je pa prilika, da nasmaj odimo s sosednimi vasicami, ljudami pa človek, če ške, se leko navči. Tau je nigdar nej na kvar. Pa nej mogauče pozabiti tū nej. Nistarni so edno ali dvejt leta nej doma, pa te že "ne znajo"

slovenski. Ge tak mislim, če bi 15-20 lejt nej doma bio, bi tū nej pozabo."

Gor ranita dva pojba. Ka pa podje, oni gučijo slovenski ali razmejo?

Gyöngyi: "Deca je tak, ka so v šauli med vogrskimi mlajši, pa buma bole vogrski gučijo. Obadva, sploj pa menkši, razmejta slovenski, samo ka rejdko odgovarjata. Sploj je dobro, da je te menkši v leta dosta pri stari mami na G. Seniki, tam pa samo slovenski gučijo z njimi, etak on več zna."

Laci: "Ge tak mislim, kakoli zdaj ne gučijo, do gučali. Če de takši svejt kak zdaj, če mo slobaudno ojdli ta pa nazaj, vsakši gor pride, da ma je gezik tū potreben."

Tak znam, da ti zdaj na den štiri vöre pri Porabje d.o.o. (KFT) delaš, tam, gde se zida slovenski center pa radio. Ka ti na tau povejš, ka de tau znamenüvalo našim ljudam?

"Rejsan tam delam pa se že vidi, kak de tau vögledalo. Po mojom de tau dosti znamenüvalo za nas. Če kaulagvrat poglednam v Porabji, z veseljem vidim, ka mammo svoje vönavčene ljudi, steri do v taum centri leko delati, te center pelali. Samo mo leko ponosi na tau, če tau resnica baude. Te mo - tak mislim - meli vekšo poštenje pa čest tū med drugimi ljudami."

Zdaj je sploj lepau, ka mammo Slovensko zvezo, pa slovenske organizacije, mammo svoje novine. Pa de vse lepše, če de radio tū tūj v Varaši, če do tam naši ljudje delati. Ge tak mislim, če de mer, če mo se razmeli, če vküp primemo je vse mogauče. Kak pri Laliva na Seniki šegau mammo povedati: "Mi se mammo fajm pa normalno živemo."

I. Barber

... DO MADŽARSKÉ

Seja mešane komisije

4. in 5. novembra je v Lendavi zasedala Madžarsko-slovenska manjšinska mešana komisija. Madžarski del komisije je vodil državni sekretar Urada ministrskega predsednika Csaba Tabajdi, slovenski del pa Mihaela Logar, državna sekretarka za Slovence po svetu in v zamejstvu. (Več o tem dogodku v naši naslednji številki.)

Evropski kongres narodnih skupnosti

Od 6. in 8. novembra je potekal v Millstattu na Koroskem 8. Evropski kongres narodnih skupnosti. Letošnja glavna tema kongresa je bila Narodne skupnosti v elektronski dobi.

Dan športa v Monoštru

Uprava za šport Železne županije organizira 9. novembra dan športa v Monoštru. Celodnevni program bo zelo raznolik, sodelovali bodo otroci in odrasli. Med rokometnimi in nogometnimi tekmami naj napovemo prijateljsko tekmo med RK Krog in RK Monošter, ki se bo začela ob 14. uri.

Referendum

16. novembra bo na Madžarskem referendum o članitvi Madžarske v Nato. Obvestila o glasovanju so volilni upravičenci dobili do konca oktobra.

GORNJI SENIK - MARTINJE

Od 1. novembra je mejni prehod Gornji Senik - Martinje odprt od 8. do 18. ure.

NAMESTO POPRAVKOV

V 8. številki pričujočega časopisa je Marija Kozar objavila članek o szombotelški predstavitvi moje knjige z naslovom *Od Pomurja do Trianona*, v kateri opisujem odepitve pokrajini Medžimurje in Pomurje od Madžarske, ki sta bili do konca 1. svetovne vojne sestavni del omenjene države.

Glede na to, da je bil članek Marije Kozar objavljen v slovenskem jeziku, sam pa tega jezika ne poznam do te mere, da bi brez prevoda povsem razumel njegovo vsebino, sem ga lahko v madžarskem jeziku prebral šele po daljšem času.

Po seznanitvi z vsebino članka Marije Kozar se je v meni porodilo vprašanje, o čem je pisala. Sam sem opisal zgodovinske dogodke, ki sem jih tudi dokumentiral. Ona pa se je lotila etnoloških in jezikovnih analiz o Slovincih, o Vendih. Da avtorici članka ni povsem jasno, o čem sploh govori moja knjiga, lahko sklepam tudi po tem, da mi je skupaj s člankom v slovenskem jeziku, prevedenim v madžarski jezik, za katerega sem prosil in mi ga je z manjšo zamudo tudi posredovala, poslala tudi Etimološki slovar porabskih Slovencev, ki je bil objavljen v slovenskem in madžarskem jeziku. Torej spoštovana Marija Kozar. Tematika moje knjige z naslovom *Od Pomurja do Trianona* nista ne etnografija ne jezikoslovje, kot menite Vi, temveč zgodovina. Da v nekaj stavkih res omenjam slovensko narodnost, o kateri sem nekaj malega tudi napisal kot "vendsko", kar je po vašem mnenju žalitev, je posledica tega, da so se prebivalci te pokrajine ob dogodkih, ki so sledili prvi svetovni vojni, tudi sami imenovali "Vendi". Tega ne moreta zanikati ali ovreči ne Vi ne Vaš nekdanji profesor Vilko Novak, pa kakor koli si bosta prizadevala za to.

Vsebinska članka o predstavitvi knjige pa me je presenetila tudi zaradi tega, ker je bila Marija Kozar na predstavitvi knjige, o kateri je pisala. Sedela je v prvi vrsti. Poslušala je uvodnik, slišala je tudi odobravalne in soglašajoče diskusijske prispevke, pa kljub temu ni spregovorila niti besede. Zakaj tega ni storila tam, ve le Ona, zato prav zaradi tega njeno kasnejše pisanje ne priča o etičnem obnašanju.

Čeprav vsebuje članek o

predstavitvi knjige veliko stvarnih napak, o katerih bom kasneje še pisal, pa si kljub temu nisem mislil, da se bom odločil za odgovor, v katerem bi spodbijal napisano. "Porabski Slovinci" (!) vendarle poznajo madžarski jezik in tudi berejo v njem napisana besedila. Menil sem, da lahko tisti, ki ga zanima resnica, knjigo prebere in se v njej zlahka prepriča o vsebinskih zmotah, ki jih navaja avtorica v članku. Toda svoje mnenje sem moral spremeniti, saj je Vilko Novak, sklicujoč se na članek Marije Kozar in omenjajoč lastno prizadetost - češ, da se na njegova dela ne sklicujem - pričel v svojih člankih žaliti založnika Lászla Góncza in mene osebno in namesto znanstvenih argumentov napram zgodovinskih dejstev, ki jih vsebuje knjiga, začel navajati argumente in vsakdanje politike. Prispevke s tovrstno vsebino je poslal lokalnim in nacionalnim časopisom v Sloveniji, ki so jih tudi objavili.

Na prispevek Vilka Novaka ne želim odgovoriti iz več razlogov.

Članek ne vsebuje dejstev, torej nimam o čem razpravljati. Pa tudi zaradi tega ne, ker grem vedno mimo pristranskih in grobih izjav. Vsebinsko in slog njegovega članka pripisujem temu, da je star 89 let, na kar se sicer v članku s ponosom sklicuje. Rad pa bi odgovoril na članek Marije Kozar o predstavitvi knjige, s katerim se je v slovenskem tisku začela "kampanja" proti moji knjigi.

Glavna urednica tega časopisa mi je zagotovila, da bo moj odgovor, ki sem ga napisal v madžarskem jeziku, dala prevesti in ga v celoti objavila. Morda se v marsikom poraja tudi vprašanje, zakaj nisem prosil le za kratek popravek, kar je običajno pri neresničnih oziroma nepravilnih objavah. Zaradi tega ne, ker želim tokrat spregovoriti slovensko govorečim, o katerih ne vem zagotovo, ali so se lahko (oz. ali se bodo lahko) seznanili z vsebino knjige, ki je bila izdana v madžarskem jeziku, in v istem jeziku objavljenimi mnenji o njej. Številne pozitivne ocene o knjigi so dokaz, da je mnenje, ki ga zastopata Vilko Novak in Marija Kozar, ostalo osamljeno. Po tem daljšem uvodu si oglejmo поблиže članek Marije Kozar o predstavitvi knjige.

V avtoničnem članku je omenjenih le nekaj naslovov,

ki sem jih pri svojem delu uporabil kot vir, nato pa je navedla ugotovitev, da je avtor pri rabi virov površen. Ta izjava velja v zgodovinski literaturi o virih za zavestno zavajanje ali pa za visoko stopnjo neinformiranosti avtorja. Če velja prva domneva, nimam kaj dodati, saj priča sama zase. Če pa velja druga, naj povem, da sta mi pri pisanju knjige ob številnih drugih virih služila kot poglavitna angleška zbirka dokumentov "Papers and Documents..." in podatki ljudskega štetja na Madžarskem leta 1910, ki verjetno niso ponarejeni, saj se deset let pred narodnostnimi boji v kasnejših dvajsetih letih verjetno še niso pripravljali nanje. Tudi iz tega je razvidno, ali je bilo v Prekmurju tiste čase prisotno "vendsko vprašanje". Da, bilo je. Zanimanje tega dejstva velja za ponarejanje zgodovine. Avtorica članka mi očita rabo besede Pomurje/Muravidék v naslovu, saj je po njenem mnenju to poimenovanje "... nastalo po Trianonu (1920)". Tega ji ne bi bilo potrebno zapisati. V knjigi sem ob predstavitvi okoliščin navedel tudi čas nastanka pojma Pomurje in sicer na 42. strani knjige. Avtorica članka bi jo torej morala bolj pozorno prebrati. Za informacijo bralcem tega članka, ki knjige niso brali (ali pa v madžarskem jeziku pisanega besedila ne razumejo), naj povem, da je pojem Pomurje nastal in bil prvič zapisan 20. oktobra 1918 v Murski Soboti.

Kritika v članku je torej neutemeljena.

Dogodki, povezani z nastankom meje, so se torej odvijali od nastanka pojma Pomurje, torej od leta 1918, ne pa šele po Trianonu. Pomembnejši dogodki pa so bili sklenjeni leta 1923. V knjigi je vse to verodostojno dokumentirano.

Članek vsebuje tudi nesmiselno trditev, da nimam razčiščenih zemljepisnih pojmov kot so Medžimurje, Pomurje in Slovenska krajina. Tisti, ki se hoče prepričati o napačni trditvi avtorice članka glede opredelitve zemljepisnih imen Slovenska krajina in Pomurje, ju najde v knjigi na straneh 36-38, razlago imena Medžimurje pa na 95. strani. Avtorica bi morala prebrati tudi te strani.

Na kritiko je naletela tudi raba navedenih zemljepisnih imen Medžimurje/Muraköz, Pomurje/Muravidék, Slovenska

Spoštovani bralci!

Z veliko zamudo (a ne povsem po naši krivdi - pričujoči tekst smo namreč dobili pred dvema tednoma) objavljamo odgovor - brez lektorskih posegov - dr. Taborja Zsige na članek Marije Kozar v 8. številki časopisa. Kot urednica Porabja izjavljam, da ob pričujočem tekstu ne bi mogla biti povsem nepristranska, zato se tudi nisem lotila prevoda v slovenščino, saj sem imela pomisleke glede avtorjevih reakcij na prevod.

krajina/Vendvidék v knjigi.

Po mnenju avtorice članka sem jih uporabljal "... - žal nedosledno - ...". Ne vem, kdo mora obzlatovati njihovo rabo, jaz ali ona. Bibliografska pravila so nedvoumna. Krajevna imena je potrebno zapisati vedno v obliki, kakršno so v danem obdobju tudi uradno uporabljali. Do konca prve svetovne vojne je torej potrebno ime kasnejšega glavnega mesta Slovenije pisati Laibach, v oklepaju pa je mogoče nakazati kasnejšo rabo imena, torej Ljubljana. Tudi v primeru Medžimurja in Pomurja, pa tudi drugih krajevnih imen, je prišlo do spremembe krajevnih imen kljub prejšnji nasilni vojaški okupaciji šele takrat, ko je začel v mednarodnem oziru veljati mirovni diktat, imenovan tudi Trianonska mirovna pogodba. To pa je bilo 26. julija 1921. V knjigi sem zapisal vsa zemljepisna imena tako, da ustrezajo omenjenim pravilom. Tistemu, ki bi se rad seznanil s pravilno rabo zemljepisnih imen, predlagam proučevanje te knjige. Za tistega, ki se loti pisanja o predstavitvi knjige, pa bi bilo prav, če bi se seznanil z uveljavljenimi pravili. Marija Kozar mi očita tudi to, da odseva iz knjige neka trianonska nostalgija. Tako čuti ona, ne jaz. Med Madžari je tako imenovana Trianonska mirovna pogodba, ki so jo Madžarski vsilile zmagovalne

sile in s katero je država izgubila veliko svojega ozemlja, dobila zelo različne ocene in prilastke.

Naši predniki, dedje in očetje, in tudi naš rod poznamo in se zavedamo določil mirovne pogodbe in njenih posledic, toda nihče naj ne pričakuje od nas, da bomo govorili o njej z veseljem. Večkrat lahko slišimo in to tudi sprejemamo, da bodo v evropski integraciji odpravljene stare krivice.

Članek o predstavitvi knjige me je spravil v nenavaden položaj. Moral sem se braniti in spodbijati napisane neresnice. Ne želim kritizirati, čeprav bi to lahko storil. Čutim, da lahko najdem razlago za sleherno neresnično trditev. Za eno pa je ne morem najti. In sicer za tisto, ko piše Marija Kozar: "Z vsem tem samo zmede bralce na Madžarskem in v Porabju. To pa pospešuje asimilacijo Slovencev na Madžarskem." Kako je že s tem? Opis niza zgodovinskih dogodkov med letoma 1918 in 1923 bo zmedel Slovence na Madžarskem? Zakaj? S čim? Na ta vprašanja nisem našel odgovora.

Po vsem tem bi bil rad le očitivec in poslušalec reakcije, ki jo avtorica članka izzove s tem, ko imenuje prebivalce Števanovcev Slovinci na Madžarskem.

Dr. Tibor Zsiga,

avtor knjige
Od Pomurja do Trianona

Spremljajte televizijsko oddajo

SLOVENSKI UTRINKI

vsako drugo sredo ob 14.00 na 1. programu madžarske televizije.

Naslednja oddaja bo v sredo, 12. novembra 1997.

Ponovitev v soboto, 15. novembra ob 10.45 na 2. programu.

SLOVENŠČINA V ŠOLI

Zavod R Slovenije za šolsvo se poleg številnih strokovnih dejavnosti, povezanih s slovenskim izobraževanjem, ukvarja tudi z bogato izdajateljsko dejavnostjo, tako knjižno kot revialno. Ena izmed pomembnih strokovnih revij, zanimiva tudi za porabske narodnostne učitelje, je revija **Slovenščina v šoli**, ki izhaja od lanskega leta, šest števil letno, od letošnje 4. številke dalje pa jo izdajatelj pošilja tudi na porabske šole.

Revija objavlja predvsem aktualne strokovne prispevke v zvezi s poukom slovenskega jezika od osnovne do srednje šole in fakultete. Avtorji prispevkov so zelo raznoliki, saj najdemo med njimi imena univerzitetnih profesorjev, pa vse do učiteljev osnovnih in srednjih šol, kar daje reviji posebno pestrost in uporabnost. Za nas pa je pomembno, da ustvarjalci in uredništvo revije dajejo pomemben poudarek prispevkom o pouku slovenskega jezika v zamejstvu kot tudi vsepovsod po svetu, kjer živijo Slovenci kot izseljenci (npr. Argentina, Amerika, Avstralija).

Naj naštejem le nekaj tematskih sklopov iz letošnje 4. in 5. številke: tekmovanje za Cankarjevo priznanje 97, metodični prijemi v osnovni in srednji šoli, zunanje preverjanje znanja iz SJ, ustvajalno pisanje, aktualen intervju, pouk književnosti v OŠ, domače naloge, domače branje, slovenščina pri maturi, pobude, predlogi, odmevi, kritično o novih tiskih,... Torej veliko zanimivega in koristnega strokovnega branja, predvsem za učitelje slovenskega jezika.

Obravnavani številki revije prinašata štiri zanimive prispevke o slovenskem jeziku v zamejstvu in po svetu; v 4. številki je najprej intervju z mlado tržaško Slovenko Jadranko

Križman, dijakinja 4. razreda Državnega znanstvenega liceja "France Prešeren" v Trstu, ki je na letošnjem vseslovenskem tekmovanju za Cankarjevo priznanje v Ljubljani na III. stopnji s 100 % dosežkom osvojila 1. mesto, kar je vsekakor izreden uspeh. Drugi prispevek v isti številki je napisala Dragica Motik z Zavoda za šolsvo, z naslovom Skrb za ohranjanje slovenskega jezika v Argentini in Avstraliji; namen prispevka je predstavitev aktivnosti slovenskih izseljencev za ohranjanje slovenskega jezika in kulture. Že nekaj let zapored Slovenija za učiteljice in učitelje, ki poučujejo slovenske otroke in mladino na različnih koncih sveta, doma organizira ustrezne seminarje; prav tako za učitelje iz zamejstva.

Tretji prispevek pa sem napisala avtorica tega zapisa in mu dala naslov Pouk slovenskega jezika v narodnostnih osnovnih šolah v Porabju na Madžarskem; informativno sem predstavila vlogo slovenščine v porabskih narodnostnih šolah in opozorila na pomanjkljivosti obstoječega sistema narodnostnega izobraževanja. V 5. številki pa najdemo ocenno štiridesetega Letnega poročila Zvezne gimnazije in zvezne realne gimnazije za Slovence v Celovcu.

Zanimivo strokovno revijo Slovenščina v šoli toplo priporočam v branje vsem, ki vam ohranjanje materinščine pri Slovencih kaj pomeni, posebej pa vsem učiteljem.

Naj končam ta zapis z odlomkom iz pogovora s tržaško dijakinja Jadranko Križman; na vprašanje, kakšne perspektive ima slovenščina v zamejskem prostoru, je odgovorila: "Mislim, da bo slovenščina v zamejstvu zagotovljena bodočnost, če bodo dani nekateri pogoji: utrditi bi se morala povezava med

zamejstvom in matično domovino (zelo bi nas potlačilo, če bi splošna neinformiranost o nas postala kronična), prav tako bi se moral utrditi enotni kulturni in knjižni prostor, slovenski televizijski mediji, tako zamejski kot tudi matični, bi morali pokrivati vse naše zamejsko območje. Slovenščina bi morala končno v vseh treh pokrajinah, kjer živimo Slovenci, pridobiti tisto ustavno veljavo, ki je zankrat v praksi še ni dobila, morala bi dobiti priznanje za javno rabo v odnosu do oblasti, in to v umirjenem vzdušju, kjer se bo glavnina Italijanov sprijaznila s tem, da je normalno, če Slovenci govorijo slovensko ne samo med sabo, ampak tudi v odnosu do oblasti, kar je tudi njihova pravica. V takem okviru bo lahko slovenskih jezik tudi v zamejstvu živel polno življenje."

Valerija Perger

RAZSTAVA

V šoli je razstava otroških risb. Natečaj je razpisal Sklad Tromejnik. Na natečaju so sodelovale partnerske šole: Gornji Senik, Kuzma, Sv. Martin, Števanovci in Šalovci. Na razstavi je 51 risb.

Slavnostna razglasitev rezultatov in podelitev nagrad je bila 26. oktobra ob 10. uri. Vsak udeleženeec je dobil darilo. Glavna nagrada je tedensko letovanje v penzionu Tromejnik na Gornjem Seniku. To je doseglo 13 učencev, med njimi naš sošolec, Ladislav Lazar. Čestitamo njemu in ostalim.

Veseli smo, da je bila ta razstava na naši šoli in smo lahko tudi mi občudovali ustvarjena dela.

Učenci 8. razreda

OŠ G. Senik

DOM, OKOLJE, NARAVA

To so bile teme likovnega natečaja, ki ga je razpisal letos proti koncu šolskega leta Sklad Tromejnik. Med ustanovitelji sklada najdemo - poleg obeh osrednjih slovenskih organizacij - tudi zakonca Nagy, ki sta po odkupu in renoviranju starega župnišča tudi pobudnika določenih kulturnih dogajanj na Gornjem Seniku.

V nedeljo, 26. oktobra, so na tamkajšnji šoli razglasili rezultate ter podelili nagrade likovnega natečaja. Na natečaju je sodelovalo 5 šol - števanovska in gornjeseniška iz Porabja, Osnovni šoli Kuzma in Šalovci iz Prekmurja ter šola Sv. Martin iz Avstrije. Na natečaj je prispelo 51 del. 28. del je strokovna komisija izbrala za ti. potujočo razstavo. 13 najboljših učencev pa je dobilo za nagrado enotedensko bivanje v penzionu Nagy na G. Seniku med spomladanskimi počitnicami. Najbolj uspešni so bili učenci šalovske šole.

Podelitev pa je imela tudi lepoto napako, kajti razen domačih šolarjev in učiteljev ter očeta iz Kuzme, ki je pripeljal svojo hčer, ni bilo nobene šole. Da šole iz sosednjih držav niso prišle, bi človek nekako še razumel, toda da tudi druge porabske šole ni bilo, zato bi težko našli opravičilo. Ni je bilo, kljub temu, da so njeni učenci dosegli lepe rezultate.

-MS-

Učenci 4. razreda gornjeseniške osnovne šole so za domačo nalogo pisali pismo. Nekaj pisem je prispelo tudi na naše Uredništvo.

Draga Marija!

Dragi moj prijatelj Gabor!

Z veseljem Te pozdravljam! Ime mi je Bernadett. Živim v največji slovenski vasi v Porabju, na Gornjem Seniku. Hodim v četrti razred. Zelo pridno se učim. Najljubši predmet je zamejsko branje. Oče je brez dela, mamica je tkalka. Imam dva brata. Sodelujem v lutkovni skupini in v pevskem zboru.

Čakam Tvoje pismo!

Le pozdrav: Bernadett

•••••

Najprej Te v pismu pozdravljam. Upam, da se zelo dobro počutiš. Jaz živim na Gornjem Seniku. Hodim v četrti razred. Učimo se mnogo zanimivega. Oče dela v tovarni Opel Hungary, mamica je šivilja. Stara mama in oče tudi živita z nami. Imamo domače živali. Poleti sem bil v Budimpešti. Dosti lepega sem videl. Bil sem v živalskem vrtu in na bregu Gellért. Srečno smo prišli domov z brzim vlakom. Teško čakam tvoje pismo!

Lep pozdrav: tvoj prijatelj
Tomaž

PRVIČ V PORABJU

25. oktobra sta gostovala v Sakalovcih zbor iz Slovenije, in sicer Mešani pevski zbor Divača in

tujini poslušalcem predstavil s svojo značilno pevsko govoricco, združeno s Krasom in njegovo burjo.

Mešani pevski zbor Lipa zelenela je... iz Ljubljane. Do koncerta je prišlo s pomočjo Zveze Slovencev na Madžarskem. Obiskovalci so v koncertnem listu - poleg programa - našli tudi najvažnejše podatke o zborih ter zborovodjih.

"Mešani pevski zbor Divača sestavlja 42 pevk in pevcev iz širše okolice Divače. Z neusahljivo ljubeznijo do petja vzdržuje 103-letno tradicijo svojega najstarejšega pevskega zbora. V vseh teh letih se je zbor na več kot 400 koncertih doma in v

to že šestindvajsetič prepevali na reviji Primorska poje.

Novega duha, prežetega s pevskim optimizmom, pa je zboru vdihnil njegov sedanjí zborovodja **Anton Baloh**, ki zbor vodi že četrto leto."

"Mešani pevski zbor Lipa zelenela je... že štirinajst let združuje pevke in pevce Akademškega pevskega zbora **"Tone Tomšič"** iz šestdesetih let in nekaj tistih ljubiteljev, ki jih veseli zborovsko petje pod kakovostnim vodstvom. Uspeh prvega

skupaj; od tedaj vsako leto pripravijo nov tematski koncert, tako s pesmimi iz našega ljudskega zaklada, kakor tudi z umetnimi skladbami slovenskih in tujih mojstrov različnih obdobj. Gostujejo doma in pri Slovencih v zamejstvu, z dvema dobredelnima koncertoma pa so nastopali tudi v Nemčiji.

Po Marku Munihu, Rajku Milislavljeviču in Urošu Lajovicu je leta 1988 zbor dobil svojega sedanjega dirigenta **Jerneja Habjaniča**, z njim pa tudi nov, tematsko drugače vodeni in zahtevnejši program.

Zbor Lipa zelenela je... je za Radio Slovenija posnel večino na koncertih izvajanih skladb, izdal pa je tudi dve kaseti in eno CD ploščo, medtem ko je druga v pripravi."

Zbora, ki sta prvič gostovala v Porabju, sta sestavila svoj koncertni program pretežno iz priredb ljudskih pesmi, od istrskih preko koroških do prekmurskih. Ljubljanski zbor nas je celo presenetil s priredbo porabske ljudske "Mravla je v mlin pelala". Prav gotovo

Letošnjo sezono pa so začeli z odmevnim gostovanjem pri slovenskih rojakih v Budimpešti, na

nastopa, decembra 1983, ki je bil predviden le kot enkratni projekt, jih je tako povezal, da so ostali

sta oba zbora vajena lepših, večjih koncertnih dvoran, strokovno podkovanе publike, česar v Sakalovcih v malem kulturnem domu ni bilo.

Bili so pa navdušeni domačini, ki so jih zelo toplotno sprejeli, kajti kot je povedal njihov župan, zelo redko so deležni takega kulturnega dogodka. Tako, da je lahko vsem žal, ki so ga zamudili.

M. Sukič

PORABJE

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak drugi četrtek

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukič
Naslov uredništva: H-9970
Monošter, Deák Ferenc út 17.,
p.p. 77, tel.: 94/380-767

Tisk:
SOLIDARNOST
Arhitekta Novaka 4
9000 Murska Sobota
Slovenija

Po mnenju Ministrstva za kulturo št. 415-715/93 mb z dne 3.11.1993, se časopis PORABJE uvršča med proizvode, od katerih se plačuje davek od prometa proizvodov po 13.točki tarife 3. zakona o prometnem davku (Ur. list RS, št. 4/92). ISSN 12187062.

Časopis izhaja z denarno pomočjo Javnega sklada za narodne in etnične manjšine.